

ABONAMENTELE

Pentru Sibiu:

1 lună 85 cr., 1/4 an 2 fl. 50 cr., 1/2 an 5 fl., 1 an 10 fl.

Pentru ducerea la casă cu 15 cr. pe lună mai mult.

Pentru monarhie:

1 lună 1 fl. 20 cr., 1/4 an 3 fl. 50 cr., 1/2 an 7 fl., 1 an 14 fl.

Pentru România și străinătate:

1/4 an 10 franci, 1/2 an 20 franci, 1 an 40 franci.

Abonamente se fac numai plătindu-se înainte.

TRIBUNA

Apare în fiecare zi de lucru

INSERTIUNILE

Un șir garmond prima-dată 7 cr., a doua-oară 6 cr. a treia-oară 5 cr., și timbru de 30 cr.

Redacția și administrația: Strada Poplăci Nr. 15.

Telefon Nr. 14.

Se prenumără și la poste și la librării.

Epistole nefrancate se refușă. — Manuscripte nu se înapoiază.

Numele singuratici la 5 cr. se vînd la „Tipografia”, soc. pe acțiuni.

15 Martie.

(S) Un lucru nu li-se poate tăgădui Maghiarilor. Acela că posed o bună dosă de entuziasm și se știu însuși nu numai pentru oamenii lor cei mari, ci și pentru zilele lor de însemnătate istorică.

O astfel de zi e pentru densii și ziua de 15 Martie, în care, la anul 1848, poporul maghiar a decretat singur, cu dela sine putere, pe stradele Pestei: *libertatea, egalitatea, frățietatea!*

Era o vreme, când aniversarea acestei zile memorabile Maghiarii o serbau numai în cercuri foarte restrînse, și când funcționarii publici se fereau să dea ansă, chiar și numai la bănueli, că ar ține și densii ceva la însemnătatea ei. Azi însă vedem că funcționarii se pun pretutindenea în frunte, sărbările se aranjează în mare parte sub firma lor, și în localurile lor oficioase, ba de câțiva ani — chiar și dieta maghiară consideră ziua aceasta ca o zi de sărbătoare națională maghiară, pentru-că în ea nu mai ține ședințe.

Vom ajunge poate să vedem și aceea, că ziua de 15 Martie va fi trecută în calendarul „patriotic” ca o zi de sărbătoare pentru întreaga țară, și că prin înarticulară ei în lege, vom fi siliți să o prăsnuim și noi, — Nemaghiarii.

Dat fiind însă, că nici un sfânt nu ajunge în calendar decât numai *dupa moarte*, credem și sperăm, că și acest 15 Martie 'și-va ține intrarea în calendar și înrolarea sa între zilele sfinte numai după-ce vor fi așezate în mormint toate reminiscențele legate de acest termin.

Căci și de altcun multe nu mai sînt de îngropat; cele mai multe dorm deja somnul cel vecinic în brațele absolutismului unguresc.

Patruzeci-și-nouă de ani s'au împlinit eri, decând Maghiarii au aruncat dela dîșii lanțurile absolutismului austriac, ca azi, după atîta bunătate de vreme, să se vadă de nou încetușă, cu noi dimpreună, și puși în jugul absolutismului maghiar. Căci ce e alta sistemul lor actual de guvernare, decât earăși un absolutism, trist și dureros. Centralizarea puterii de stat în mîna guvernului maghiar, a făcut ca *Bánffy* se fie azi tot atât de absolutistic, cum era la timpul său — *Metternich*. Și centralizarea au făcut-o Maghiarii.

Silită de împregiurări, coroana le-a încuviințat Maghiarilor toate cererile stipulate în adunarea lor din 15 Martie 1848 ținută la Pesta; dar' astăzi ce mai au din ele?

Li-s'a dat minister unguresc independent. Dar' unde e această indepen-

dență? În ce se manifestează ea? Ce poate face guvernul maghiar înainte de a cere avisul Vienei? Nimic! Ba da! În asuprirea și subjugarea naționațităților nemaghiare are mîna liberă. Aci e independent; o simțim destul de bine.

Li-s'a dat parlament maghiar independent. Unde e acest parlament? Dieta compusă de baronul Bánffy se fie oare dieta țerii, reprezentanța popoarelor din Ungaria?

Li-s'a dat libertate de presă. Ce a mai rămas din această libertate? Am putea să le cităm date autentice despre aceasta libertate, înșirându-le întemnițările noastre din cei din urmă zece ani.

Libertatea, egalitatea, frățietatea erau la 15 Martie 1848 tot atâtea principii, și nobile și frumoase, cari sburau din gură în gură, pentru a însuși cu ele masele poporului; formau un fel de motto pentru noul stat ungar, ale cărui temelii se credea că s'au pus în ziua aceea: și azi, după patruzeci-și-nouă de ani au devenit frase goale, folosite numai în mod ironic și bajocoritor la adresa acelora, cari cutează să mai facă paradă cu ele.

Ce a mai rămas dar' din favorurile câștigate în ziua prăsnuită azi cu atîta însuflețire din partea Maghiarilor? Nimic, absolut nimic alta, decât numai *constituția*.

Mai au să o pună în joc și asta, ca să o peardă, ear' atunci pot să înceapă earăși de acolo, de unde au început înainte cu aproape jumătate de secol.

Libertățile câștigate la 15 Martie 1848 nu li-au adus dar' Maghiarilor roadele dorite de ei, căci în nimica nu au devenit mai *mari*, decât în infumurare și în facerea de datorii, în nimica mai *tari*, decât numai în lățirea și tolerarea — *corupției*.

Nu au fost încoronate rezultatele însuflețirii lor din 15 Martie 1848 de nici un spor. De ce?

Pentru-că nu s'au câștigat pe cale legiuită; pentru-că au fost stoarse cu gând ascuns și cu intențiuni de supremație asupra celorlalte popoare din țeară. Au crezut Maghiarii, că libertățile li-s'au dat *numai lor*, ear' pe seama noastră li-s'a dat pumnul, ca să ni-l pună în gură, și piciorul ca să ni-l pună pe grumaz. S'au folosit de ambele în abundență.

Au șters iobăgia Maghiarii, ca semn al libertății și egalității, și tot în dragul egalității au introdus pe seama popoarelor nemaghiare din țeară *iobăgia politică*, denegându-le ori-ce drept cetățenesc ca popoare de sine stătătoare, de-

negându-le chiar și existența, și contopindu-le numai decât, la început, în constituția țerii votată la 1848, într-o *singură națiune maghiară*, întreagă și indivisibilă.

Au cerut dar' și au câștigat libertăți numai pentru aceea, ca pe celelalte popoare din țeară să le poată despoia de libertăți.

Au decretat egalitate, ca să ne poată face părtași pe noi la sarcini, ear' la drepturi nu!

Au decretat frățietate, însă numai pentru aceia, cari se lapădă de naționalitatea lor, și se contopesc în „nobilă” rassă maghiară!

Astfel de tendențe trebuiau se constituie un greu păcat, ear' păcatul trebuia să fie pedepsit. Și pedepsit a fost. Abia ajunși în posesiunea libertăților dorite, Maghiarii le-au pierdut de nou, și de nou au căzut în jugul absolutismului austriac.

Împregiurările au adus însă cu sine ca să le câștige earăși. Dar' în loc ca Maghiarii să fi învățat ceva din trecut au căzut de nou în vechiul lor păcat, și au început firul acolo unde li-s'a fost tăiat. De treizeci de ani, de când au devenit stăpâni peste țeară, crezându-se a fi stăpâni nemărginiți și peste noi, nu fac alta decât ne despoia pe noi de toate drepturile firești, naturale și istorice, ne lipsesc zi de zi, de toate libertățile ce le-am avut.

Scopul lor nu e să se întărească, cu noi împreună, ci să se slăbească pe noi; și nu ved că rezultatul e contrarul; noi ne întărim, ei slăbesc, consumându-și puterile înzădă, pentru ajungerea unui scop, pe care nici-când nu-l vor ajunge. Nu ved că despoindu-ne pe noi de libertăți le aruncă și de sub picioarele lor, una câte una! Nu ved, că zi pe zi pierd tot mai mult din aceea-ce aveau, astfel, că azi din favorurile câștigate nu le-a mai rămas alta, decât — cum am zis — constituția!

Mai peardă-o și pe aceasta, și atunci nu au nimic mai mult de pierdut, ear' pe 15 Martie pot să-l sîrbeze, ca zi de *doliu național*, ear' nu ca zi de sărbătoare națională.

Aci vor ajunge trebile. Și dacă aci vor ajunge, nu noi, ci ei poartă vina. Noi ca patrioți adeverați, ne-am făcut datorința. I-am admoniat, și-i tot admoniem mereu, strigându-le: *Îndreptați-vă!*

Sibiu, 16 Martie n.

Maghiarii și agitațiile române.

În nr. 35 al foaiei noastre am reproduc articolul „*Alsația și Transilvania*” publicat de dl Paul Eduard Decharme în revista „*La Paix par le Droit*”. Acest articol l'a exasperat pe Unguri și zierele lor ne aduc știrea, că grupul interparlamentar maghiar, în ultima sa ședință, s'a ocupat de această nouă pornire „*a Românilor*” de a alarma presa străină cu chestiunea Transilvaniei. Generalul *Ghioczy*, membru al acestui grup, a atras atenția colegilor sei asupra faptului că asociațiunea păcii earăși atacă, prin organul seu „*La Paix par le Droit*”, pe Unguri. Generalul unguresc, dureros impresionat de aceste „*violente și inofensive*” atacuri, a făcut apoi propunerea, ca Ungurii să se adreseze domnului *Frederic Passy*, rugându-l să intervină, ca aceste agitațiuni în contra hegemoniei maghiare să înceteze. Dl *Pásmándy Dénes*, celebrul cavaler fără frică și prihană în cruciada de maghiarizare, a declarat cu această ocazie, că din nou are să ia „*ofensiva*” în contra agițiilor naționaliste ale Românilor în presa străină.

Să poștească dl *Pásmándy*, pentru-că cu cât „*ofensiva*” va fi mai ungurescă, cu atât defensiva are să fie mai elocuentă și lumea mai curînd se va putea convinge de care parte este adevărul și dreptatea.

Alegerile în Austria.

În 12 Martie s'au făcut în Austria ultimele alegeri în curia V. Resultatul e următorul: 55 deputați *antiliberali* și 17 *liberali*, cari toți la olaltă aparțin nu la mai puțin decât la 24 de partide și fracțiuni politice, ear' pe de asupra mai este unul care stă afară de — partide. Ieri, Luni, au ales comunele rurale din Austria-de-jos, Austria-de-sus, Salzburg, Carinthia, Craina, Moravia și Silezia, apoi Triestul și în Bucovina curia marilor proprietari.

Demisia dlui Sturdza.

Retragerea dlui *D. A. Sturdza* dela presidenția senatului român, (cîștigată abia de câteva zile) a provocat mare încercătură în partidul național-liberal, pentru-că a venit pe neașteptate, ca din senin. Să caută motivele acestui pas s'aversit de dl Sturdza și nu s'au putut da de urma lor. Prin cercurile guvernamentale din București, circula — după „*Epoca*”, — următoarele versiuni:

Una, că dl Dim. Sturdza s'a compromis la palat și e rău văzut de M. Sa Regele. D-sa a înțeles consecințele acestei disgratii și a profitat de o nemulțumire momentană spre a se retrage. O altă versiune e că în urma alegerii sale ca președinte al senatului, dl Dim. Sturdza a cerut ca guvernul să nu

prezente nici un proiect de lege și chiar să nu iee nici o hotărîre și să nu se facă nici o numire mai importantă fără consimțământul prealabil al seu. În ultimul consiliu de miniștri, ținut Vineri seara, s'a respins această pretențiune în urma stăruințelor dlui Em. Costinescu. Aceasta ar fi cauza demisiunii dlui Sturdza.

Adevărul, curatul adevăr, firește, nu se știe. Noi credem a-l putea preciza astfel: Ori-că dl Sturdza prevede o primejdie care amenință partidul liberal cu căderea dela putere, și să dă din vreme în laturi, pentru a putea zice mai târziu: „*ați căzut pentru-că eu v'am părăsit*”, — ori apoi dl Sturdza a căzut cu adevărat în disgrafia Coroanei.

Din două una.

Autonomia bisericei catolice.

Semioficiosul „Pol. Ért.” aduce știrea, că un congres al bisericei catolice va fi convocat pe luna Octomvrie a. c. pentru a se consulta asupra formei autonomiei, ce se intenționează a se da bisericei catolice din Ungaria. Tot din acest semioficios aflăm, că prea înaltă resoluțiune referitoare la convocarea congresului va fi publicată în monitorul oficial în cel mai scurt timp.

Școalele române în Macedonia.

„*Gazeta Macedoniei*” scrie, că peste 50 de profesori și de institutori români din Macedonia, cărora nu li-s'a dat leafa pe doi ani, perzând ori-ce speranță de îndreptare a soartei lor nenorocite, s'au hotărît a părăsi școalele; 20 de școli sînt astfel amenințate a fi închise pentru vecie și peste 1500 de elevi și eleve a rămâne pe drumuri în mijlocul anului.

Trist și dureros efect al politicei dlui — Sturdza.

Sistem Bánffy.

În Galiția s'a făcut încercarea la alegerile curiei V. pentru Reichsrathul din Viena a se introduce sistemul de alegere al lui *Bánffy*, cu gendarmi, băței și întemnițări. Acest lucru nefințat în Austria a silit comitetul electoral al Rutenilor din Galiția să se adreseze cu o telegramă de-a dreptul către Monarch, cerînd scut și apărare în contra atrocităților electorale, precum drept și dreptate pe seama poporului rutean, care voește să-și aleagă în deplina libertate reprezentanții sei, ear' nu la porunca organelor puterii de stat.

La noi câte telegrame de asemenea cuprins ar fi trebuit expedate la ultimele alegeri!

FOIȚA „TRIBUNEI”.

ȚEARA MEA.

Nu-i poiană mai frumoasă,
Apă n' crâng mai răcoroasă,
Brazdă n' câmp mai țeleneoasă,
Ca pe-al Transilvanii plaiu.

Toată țeara-i îngrădită,
Jur în jur împrejmuită,
Tot de munți giganți păzită,
Necîntiți și făr' de graiu.

Neamul 'mi-e de viță mare,
L'ale Tibrului hotare
Strînsu-mi-s'au cu fanfare
Toți străbunii mei c'un craiu.

Și pornit-au ostășește
Ear' prin luptă voinicește,
Cucerit-au vitejește
Ast frumos picior de raiu.

Ș'au lăsat cu limbi de moarte,
Că urmașii 'n ori-ce soarte
Numele lor să li-l poarte
Ca un vrednic neam de traiu.

Năvîlit-au prin hotare
Roiu de hoarde tot barbare,
Cutropind rău cu pierzare
Și cu crâncen chin și-alaiu.

Ei în oarbă asuprire
Șters-au cu nelegiuire
Drepturi ce din moștenire
Le-avusesem pe-acest plaiu.

Și trecut-au ani și-o mie
De când suferim urgie,
Dar' păstrat-am cu tărie
Numele și-al nostru graiu.

Maria Baiulescu.

Din Țeara Moșilor.

— Impresiunile unui Român din regat. —

IV.

Mina dela Valea Verde.

Cu merinde în *țarîță*, călare pe o nevoie de cal care abia își ținește oasele moarte, pleci dimineața din Abrud ca să vizitezi minele, de aur din împrejurimi. Dela marginea orașului, pe o cărare care taie, ca în două felii, un zăvoiu stufoș, pe sub poalele căruia șerpuiesc pîraie purtătoare de aur, te asurzeșc morile cari pisează, ziua și noaptea, lespezile enorme de piatră prețioasă.

La capătul cărării, o scufundătură enormă de pământ ruginiu deschide drumul spre

baie — cum se zice, pe acolo, minei. Pereții scufundăturii susțin, pe vîrf, nesfîrșite păduri, a căror vîrstă sfîdează ori-ce socoteală. Pe peptul dealului se sbeguesc pîraieșe limpezi care alunecă grațios până la scoc, unde se duc să întreție viața morilor.

Vedeți privilegiștea? Un uriaș masiv de aur, ale cărui picioare le spală șipotul de cristal pe când coiful său mîndru și pururea verde se leagănă molatec la adierea vîntului de vară.

Printre poteci — poteci pe cari le croiește pîrăul după propriul sau caprițiu — femeia Moșului, culege pietrișul cu care se întrețin șoșelele comunale — pe când bărbatul, în mină, sparge pîntecele muntelui ca să-i verse bănoasele măruntaie.

La gura băii, o cantina de scînduri — curată, spațioasă și sîrlezătoare, parcă, în mijlocul acestei fioroase prăpăstii de aur. Aci își țin băiașii uneltele.

E ceasul de odihnă pentru lucrătorii din mină.

Baciul Culaiu — o desmierdare din Niculae — zeflemisește pe oamenii din echipă, pe când noi, cu coastele lipite de foame, devorăm nește enorme bucăți de carne friptă.

După masă, întrăm pe jumătate în niște cizme de băiaș, ne acoperim hainele cu o *pundră* țărănească și capul cu pălării de paie cu strașini largi — și pornim, după baciul

Culaiu, care ne precedează luminându-ne calea cu o lampă surdă.

Întrearea minei dela Valea Verde — mină care se exploatează și azi aproape tot după sistemul primitiv al Romanilor — nu e mai naltă de un metru și mai largă de o jumătate metru. Pe acest gang, întunecos ca iadul, mergi, pe vine, zece minute, cu picioarele până la gleznă în mocirlă de pămînt galbin și de apă rece ca ghiata. Dela o vreme 'ți-se pare că te bîcîuește crivățul — de și-ți curge sudoarea, șiroaie, de oboseală și de chin. Înaintezi, greoiu și istovit — și te-ai opri, dacă ai avé unde ședea, sau te-ai întoarce înapoi dacă drumul acesta, cu muntele în spinare, nu-ți ar fi sfîrșit toată vîlaga.

Și baciul Culaiu rîde cu gropițe în obraz, ca un copil trandafiriu.

Frigul devine pătrunzător. Un uiet continuu, care vibrează spart ca ecoul murind al unui trăsnet năprasnic, te aiurește. La lumina albă a lămpii pe care o duce baciul Culaiu zărești o ușă mare, veche și mîncată de mușigai — parcă e ușă de temniță părăsită.

Împinge baciul vîrtos — fi vezi vinele gîtului cum se mosoresc de opintea — crapă ușa dar cât se te poți prelinge înăuntru, și când fi dă drumul la loc, șgomotul produs de izbitoră se mărește și se repercutază cu atîta vuet din stîncă în stîncă, în vîgăuna fără fund, în cât crezi, înmărmurit, că scrijele oia pămîntului.

Și baciul Culaiu, rîzînd cu gropițe în gîna gemetului prăpăstiei cu o doină băieșească ale cărei note grave [par sfîrșitul vîntului spart și risipit de umerii cotluroși ai stîncilor.

Întunerecul e atât de gros încât crezi că l-ai pute [prinde cu mîna. Nu vezi în mină, decât răceala amedă și pătrunzătoare. Înceșat, cu mîinile de dungile unui bolnav, închizi ochii și în lășitateai covîrșitoare care te-a cuprins, strîngi peatra în brațe cu o prietenie care te sîngerează. La zecimi de kilometri sub pămînt, amețești când cugești că o prăpastie tot așa de adîncă stă căscată, sub picioare, gata să te înghită — și de groază te tot tipărești în piatră până ajungi să faci una ca ea.

Glasul baciului, cîntînd pe *Deșteaptă-te Române!* în fundul prăpăstiei, îmi dă nițică inimă. Mă uit de vale, și, la o distanță de unde lumina lămpii pare o mărgea lucioasă zăresc umbra unchișului prelungindu-se pe suprafața nuii lac, pe care l' lumina un mînunchiu de raze furîșate pe o gură părăsită a minei. Și, ca cum într'adins 'și-ar fi pus în gînd să mă îngrozească, din fundul prăpăstiei unde l' urmărește mai mult mintea decât ochii mei, baciul Culaiu îmi face necrologul amănunțit al tuturor băiașilor, pe cari 'i-au înmormîntat stîncile prăvălindu-se cu ei în noaptea de veci.

Când am eșit din mină slăbiseam.

G. Rădulescu.

PRIGONIREA ALOR 54 DE ȚERANI ROMÂNI.

Procesul monstru din Arad.

— Raport special al „Tribunei”. —

(Urmare și fine.)

Arad, 13 Martie n. 1897.

A treia zi.

Stefan Herbei (60 ani) e acusatul, a cărui citație s'a dat altui Herbei, deși era expres pusă etatea lui în ea.

El spune, că domnul fibrău atunci când poporul i-a mărturisit, că va scoate lămpile, a zis să facă oamenii ce voese.

După ce s'au scos 2 lămpi, oamenii se „obeduiu” de ele, dar' apoi la îndemnul lui D. Blan au scos și celelalte.

Ioan Petruți (18 ani) nu știe nimic.

A. Csukay e ascultat din nou, și se schimbă colosal; eri spunea, că el a ordonat „rendeltem”, astăzi vorbește de „intzedes”, ori folosește alte vorbe, dar' nu a dat ordin; astăzi nici aceea nu ar fi zis, că pe cale privată, prin colectă, va grijă dnasul de acoperirea speselor.

Când a zis notarului să fie mai precaut, a țuțese, că notarul să fi așteptat rezultatul colectei.

Președintele înainte de a merge mai departe, dă cetire atestărilor medicale din 15 Aprilie, în care se constată bătaia lui Tripa și Lupuț, și că rănilor cauzate au ținut 23—25 de zile.

Procurorul cere jurământul tuturor martorilor, ear' apărătorul Dr. I. Suciu obiectează jurământul lui A. Csukay și K. Bárdy, pentru-că fiind acești 2 martori în raport subordonat se nu fie expus careva la depunerea jurământului fals.

Tribunalul după consultare admite și pe acești 2 martori la jurământ.

În ungurește depun jurământul: A. Csukay, K. Bárdy, Binder, Balta și Roser.

În românește: Dragoman, Păcurar, Hadan, Popa, Catana Vic., Catana Ilie, Lepădat, Ognean, Givulescu, Teodorovici, Mladin Istimie.

La dorița procurorului se cetește fasiunea decedatului Blan. Procurorul își începe apoi rechizitoriul și amintește, că pe baza legii din 1871, art. 18, pretorul este prima persoană în tract și astfel are dreptul de a dispune în ce privește asigurarea binelui privat și public până la regularizarea definitivă; așa a fost cazul și cu felinarele și fiind acestea așezate de notarul Bárdy, dnasul e funcționar, și astfel acuzații cad sub pedeapsa §. 176 din legea criminală pentru „violenta contra particularilor” ear' pentru fapta dela 9 Aprilie sunt acuzați de „violenta” contra „autorităților”, deci cere a fi judecați și pedepsiți.

Apărarea.

DI Dr. Ioan Suciu ca apărător spune, că și dlui cunoaște greutatea §§. citați, dar' de fel nu se pot aplica la acești blânzi, pacnici oameni, cari își fac impresia unor căliți și năcăjiți, dar' nu a unor răscolnici. Dar' nu este acesta unicul cas, când pacnici cetățeni și oameni conștii de datoritățile lor își caută singuri remediu de scăpare pentru unele sarcini ne mai suportabile.

În acest celebru cas s'au amestecat ministrii, procurorul suprem, pentru-că clasici martori dădeau causei coloritul unei răscolale, și la aceasta li-s'a dat mână de ajutor din partea justiției.

Dar' perzându-și acusa baza, motivele principiare, — tare se miră, cum de reprezentantul acusei își mai susține acusa?

Aceste motive de acusa cad și au căzut prin declarațiunile martorilor Csukay și Bárdy, aceste motive de pîră s'au „șters”.

Intențiunea cea rea se vede chiar în acusa, și e curios, că acela, care ar trebui să fie părintele poporului încredințat lui, se demite până a fi suferul gendarmului seu, când îl oprește, tremurând de frică, — și i comunică lucruri, pe cari un gendarm cu o cultură mult mai mică nu le crede; îi comunică lucruri, ce nu poate concepe, decât un creier bolnav; dar' apărătorul lasă judecarea causei la înțelepciunea și iubirea de dreptate a tribunalului.

Genesa acusei este isovită dintr-o convorbire privată a pretorului cu notarul, că acum în anul millenar ar trebui să se facă ceva și în Soborșin, având formă de oraș, pannonamă frumoasă și poate că va deveni centru și loc de excursiune și locuință de vară. Raportându-i notarul, că așa ceva cu greu se poate face, pentru-că poporul are arunc greu, procentele dela darea comunală trece 100%, și așa nu se va pute introduce luminatul comunei; dar' dl Csukay cu o praxă de 3 decenii își instruează famulusul și notarul neputând altfel amesteca în chestiune puterea executivă, pe primarul Dragoman, așază felinarele prin antistia comunală ca să apară justificată cumpărarea lor.

Poporul la vederea felinarelor interpelează pe judele, reprezentanța, notarul, cari toți pe rând neagă; în urmă notarul le povestește de amenda de 50 fl., de dorița pretorului, de venitul de 1000 fl. din regalii și astfel face plausibil, că poate să se acopere de acolo luminatul. Poporul, firește, nu e mulțumit cu acest răspuns; atunci ca să scape de responsabilitate le comunică, că vine mână pretorul în comună și se vor înțelege cu dnasul.

Venit în comună, încredințatul poporului, domnul Paul Teodorovici, interpelează pe pretor și acesta în loc să răspundă, că da, el a dispus, neagă și zice, că i-s'a exprimat numai pur și simplu dorița.

Aci cade pretorul în înșas, căci dacă el avea curajul de ieri, atunci poporul se liniștește; dar' când i-se spune, să facă ceva, să se scoată ori să le lase și pentru viitor; poporul le-a scos, și la asta au contribuit foarte mult vorbele pretorelui.

Ieri d-s'a afirmă, că ar fi pomenit de colectă, dar' să facă bine și să judece domnul pretor și să rezonze nițel, atunci imi va da dreptate, că dacă d-s'a numai cu 3 cuvinte amintea colecta, poporul se mulțumea, ba era bucurios, că domni, cari trăiesc după dnasul, fac luminare în oraș.

Dar' de aceasta nici vorbă nu a fost, ci de aceste 2 alternative, și adică: dacă comuna nu primește luminatul, îl primește d-lui și aceasta nu a îndestulit poporul, pentru-că nu i-s'a dat asigurarea cerută. Martorul Protasie Givulescu spune și foarte nimerit, că poporul la îndemnul vorbelor pretorelui a scos lămpile, dar' nici atunci acești bătrâni, cari sunt aduși la bara justiției, ci tinerii de acasă, cari au zău zisele pretorelui purtate din gură în gură.

Dar' acusa nu s'a făcut pentru a vedea aici pe Tripa și cei 54 soți ai sei, ci mai mult a scoate din popor, că s'a făcut scandalul din 8 și 9 Aprilie la îndemnul pretorului I. Ognean și învătătorului P. Givulescu, ce nu se poate dovedi și acești doi domni în decursul investigației sunt eliberați din lipsă de motive.

Martorul Binder declară, că pretorul tremurând se ruga să nu se depărteze, și trebuia să se și teamă, pentru-că dnasul era „diabolus rotae” și nu mai pute strica, ce a pus la cale, pentru-că d-s'a pusese tot aparatul administrativ în mișcare, ca să poată pune mâna pe Tripa și Lupuț, ca „se depună” acestia în contra pretorului și învătătorului.

Preșidiul, când apărătorul constată cu datele lui Binder, că fibrăul tremura, îl face atent, ca să treacă la obiect.

„Să-l ierte Dumnezeu pe decedatul Blan, dar' acesta pute servi cu interesante detailuri”, zice apărătorul.

Se constată din depunerile lui Binder, Balla, Roser, că s'au adevărate afirmările lui Lupuț, că ei doreau arangarea felinarelor, că se așază, că fibrăul are de gând să le așeze din nou; ear' de altă parte urgentau rezolvirea petițiunii înaintate de 1/2 an cu privire la destituirea primarului.

Domnul Csukay, după depunerile d-sale, în 2 rinduri vine în contradicere cu sine însuși și e dureros, că vine în contradicere și cu poporul seu.

Caracteristic este pentru geneza acusei, că se află la începutul investigației un „mentor”, deși om privat, în persoana not. com. K. Bárdy.

Pe acest domn nu-l ajunge vigoarea legii și lui îi este permis să comunice cu deținuții și să dea causei un colorit agitatoric.

Te pune în uimire coincidența intervenției sale cu întrebările puse de gendarmi.

Gendarmii intră cu înțrebarea, că cine au fost îndemnătorii, la ce Tripa, om cu rezon, spune o vorbă, care pune capăt unei băți ce ține deja a 4 zi.

Nu știe cum ajunge notarul în închisoarea deținuților și nu știe, că de ce li conduce pe acestia din Arad cu triumf și mare alaiul, când sunt eliberați.

Apoi le amintește, să nu țină cu popa, că el nu le poate face nimic și să nu voteze cu Mangra și alții, că ei au și așa lipsă de comitat.

Încât privește depunerile martorilor agravatori, constată cu bucurie, că un domn cum e și pretorul, îmbătrânit în serviciile comitatului, pentru-că se nu cadă cumva din cauza memoriei poate slăbite ori preocupate pentru binele cercului său în împasul jurământului fals, — s'a provocat la 4 martori inteligenți, și la înfățișarea cu dnasii; recunoaște, că e dovedit și așa a fost cum venerabilii depun.

Alt moment însemnat este negațiunea, că nu ar fi fost instruit notarul, dar' aceasta se constată până la evidență din depunerile contradictorii și înfățișările martorilor mai inteligenți ai domnului reprezentant al acusei.

Nu mai o poveste ulterioară este plânsoarea publicului de lipsa felinarelor și legenda colectei publice; pentru-că nu numai oamenii, apărătorul, ci chiar onoratul tribunal este silit a crede, că odată felinarele îmbătrânite în comună îngreunau rău aruncul comunal.

Depunerile dlui notar Bárdy trec prin metamorfoze colosal de variate și nu se știe cine are drept, pentru-că dl Bárdy poate zice că dl P. P. Carp, că „singur am rămas”, pentru-că pretorul depune astăzi cu totul altfel. E constatat că l-a cinstit superiorul seu cu observări grave, că i-a spus, că era neprecut, că el este cauza, că cazul acesta a ajuns în fața onorabilului tribunal. E și mai curios, că Bárdy nu-i aduce aminte de nici un moment ușurător, dar' cele agravatoare toate le știe pe din afară.

Ce e mai mult, scoate o copie dela comitat cu raționinul din 1887, cu care voește a dovedi ceva, dar' în contra d-sale, pentru-că preliminarul ne spune, că atunci erau preliminară 80 fl, dar' neprimindu-se poziția, banii nu s'au folosit pentru luminare și pe anul următor nici nu figurează în preliminar.

Apărătorul dl Dr. I. Suciu trece apoi la alt martor agravator, care fasioează, că „omul confident” îi comunică despre proiectata răscolă, dar' acel „om confident” pune jurământ, că tocmai de acest moment nu era nici vorbă.

Nu mai trebuie dovedită dar' neexistența acestei depuneri.

Din depunerile martorilor la judele de instrucție ese la iveală, că ei aveau de dovedit 2 lucruri, anume: 1. că Lupuț și Tripa sunt făptuitorii, 2. că pretorul Ognean și învăt. Givulescu, sunt autorii intelectuali. Spre satisfacerea lumii culte se constată, că aceasta era o concepție a unui creier idiot și martorul Dragoman nimicește fasiunea, că dela Catana ar fi auzit, că: popa i-au „bizțit”.

Mai departe se adevărește de o sfruntare ridicolă, că Popa, Hadan, Catana știau de convorbirea lui Tripa cu oamenii, ca să-l elibereze cu fur-i, securi, arme etc, dacă îl vor lachide.

E de mare importanță, că un factor al puterii executive declară, că poporul a împrăștiat singur cu forța mulțimea nemulțumită, fără prealabilă provocare.

Încât privește depunerea gendarmului Balla ea trebuie delaturată, fiindcă atestatele medicale vorbesc destul de clar despre tratamentul binevoitor al d-sale și al colegului seu de arme.

Acesta este faptul constat, care nu se poate răsturna cu nici un §. din partea susținătorului acusei.

Fiind dar' răsturnate toate motivele punerii sub acusa și ale propunerii procurorului cere a se elibera acuzații de sub acusa ce li-se face pe baza §§. 176, 163, și 176 din codul penal.

Acusa nici pe departe nu a dovedit nimica. Legea cere apriat pe lângă conglomerare de popor, încă și prefacerea intențiunii în faptă, că altfel judecătorul nu poate judeca după intențiunea nimărui.

Scopul, intențiunea, țelul conglomeratei e nulificat prin depunerile clasicii martor dl Csukay.

Ce privește acusa a II., violența contra particularilor, aci legea pretinde adunare de popor, loc public și violență; aici nici una nici alta nu a fost și dacă voește onor. tribunal a cualifica așa faptul, acuzații nu pot fi acuzați numai cel mult ca conșocii complici.

Nici §-ul 176 nu se poate aplica, pentru-că ei just face cele-ce fac, și nu se poate aplica acest § pentru-că inculpații nu strichelesc, nu s'nt socialiști, ci contribuabili pacnici, care nu atacă pe pretor, jude, nici chiar lămpile neșzite, ci cu cinstle le transportă în curtea primăriei, și la o protestare de natura asta a avut tot dreptul, că s'a revoltat conștiința lui; știind că nu are un ban de sare, cum să platească ei lucsul domnilor?

Ingerul alab al pretorelui și notarului întărește convingerea poporului, că felinarele s'nt puse fără lege și astfel nu au dreptul de existență, și convingerea lor e bazată, căci felinarele au ajuns acolo în mod nepermis.

Polemizează apoi apărătorul cu părerea juridică a procurorului și explică §§ 176 și 175, constată legătura și intențiunea legii, se provoacă la decisiuni curiale, cari explică codul penal și cu o deducere ce-i face cinstle, constată că pedeapsă numai aceia i-se poate

da, care comite o fără de lege, ear de aceștia nu s'nt aici; la caz dacă acuzații au greșit, greșala vine de acolo, că nu erau în curat cu noțiunile de drept, și atunci inteligența ar trebui acuzată.

Pentru întemplierile dela 9 Aprilie i-s'au luat pedeapsă, prin deținere, arest preventiv, bătae, citarea înaintea tribunalului, unde stau ca nește oi perdute, fără de a ști de caminele lor.

Procurorul declară că cinsteste înalta curie, dar' la cazul de față fără doar și poate, cere a se aplica §§ 176 și 163 din codul penal.

Apărătorul îi reflectează, că aici nefiind dovedit țelul adunării poporului, faptul nu cade sub acest § din lege și după § 176 nu mai adunarea aceea de oameni se pedepsește, care comite violența, pentru-că: „de internis non judicat praetor”.

Tribunalul se retrage la 12 ore din zi, suprinde ședința pe 1 ceas, și după deliberare de 1 1/2, ceas publică sentința următoare:

Tripa și încă 42 soți inclusiv cu S. Herbei cum urmează în acuză s'nt judecați conform § 92 din codul penal la 14 zile închisoare, lui Tripa și Lupuț i-se consideră de pedeapsă arestul preventiv; ear celealți s'nt eliberați; de sub acusa § lui 163 toți se eliberează, și toți se judecă la suportarea speselor.

Apărătorul și acuzații apelează pentru absolvarea totală, ear procurorul pentru urcarea pedepsei.

Ca de încheiere fac observarea că preșidiul, dl Dr. L. Fábrián, a condus pertractarea fără nici o ingerință și spre mulțumirea acuzaților și a apărătorului.

După sentența poporul a primit pe vrednicul apărător în poarta tribunalului și cu palăriile în mână îi mulțumea, că i-a scăpat dela moarte, că așa zicea dl notar.

Zic și eu, să trăiască dl Suciu, că bine s'a purtat și bine a apărât pe aceia cari au avut curajul să se opună rușinării lor materiale.

C.

„Victoria”, institut de credit și economii.

În 13 Martie n. i-s'a ținut „Victoria” din Arad adunarea generală. Eată raportul direcțiunei:

Domnilor acționari!

Plini de satisfacțiune începem raportul nostru asupra operațiunilor din anul 1896.

La 1-a Noemvrie anul trecut s'au împlinit nouă ani dela începerea activității sale, și tot la această dată depunerile spre fructificare la institutul nostru au ajuns la cifra de un milion florini.

Pe lângă o muncă stăruitoare și dorița noastră constantă de a deștepta în popor sentimentul de economie, o constatăm că acest succes este cea mai frumoasă resplăta a ostenelelor noastre puse în serviciile institutului.

Vă asigurăm însă, că noi chiar văzând acest succes, nu ne vom opri în cale. ci mai virtuos vom lucra, ca acest sentiment de economie să străbată în cercuri și mai largi, ca să poată suprima vitiile și în locul acestora să se ridice morala muncii cinstite și a conștiinței de sine în popor.

Noi așa s'ntem conșinși, că un institut de bani nu poate avea numai mențiunea de a realiza mari dobânzi pe seama sa, ci acesta și cu deosebire „Victoria” noastră și după intențiunile fondatorilor ei este creată și lucră, ca pe lângă îngrijirea cu toată sfințenia de interesele acționarilor, să producă și cele mai mari dobânzi morale, prin propria sa activitate și viață, învătând, încurajând și ajutând pe toate terenele silințele oneste spre progres și bună stare.

Pătruși de această convingere, noi nici odată nu am separat și mai virtuos ne vom da toată osteneala ca să unim interesele institutului cu interesele clientelei sale, — pentru-că sigur numai pe această basă lucrând poate să devină institutul puternic, și numai pe această cale poate să-și împlinească frumoasa sa misiune.

A fost în trecut și va rămâne și pe viitor departe de noi gândul de ori-ce exploatare a clientelei; din contră, purcuzând din principiile noastre de acțiune, drept premiu acordat spiritului de crutare, institutul nostru a dat și dă deponenților interesele cele mai mari, ear' de altă parte creditele necesare pentru agricultură, comerț și industrie le acordă, și avem tendența neștrămutată de a le da pe lângă cele mai mici interese posibile.

Purcuzând pe aceste cărări de educațiune morală și economică și lucrând totdeauna ca adevărații sei prieteni și tovarăși de muncă, am câștigat și ne vom da toată silința să

câștigăm și mai mult toată încrederea poporului, și pe lângă această conduită a noastră sperăm să ne păstrăm mai ales și încrederea dlor acționari.

În acest chip am ajuns să avem peste un milion depus la noi spse îngrijire și fructificare și pe lângă o voință hotărâtă și conlucrare comună avem credința tare, că al doilea deja va întrece pe cel dintâiu milion.

Vă raportăm, că direcțiunea din acest eveniment a făcut o zi de sărbătoare ținând la 31 Octomvrie o ședință festivă, când drept laudă lui Dumnezeu pentru ajutorul seu, și ca să consfințim acest moment de sărbătoare și de bucurie în viața institutului, direcțiunea a votat fl. 500 — ajutor pentru școlarii buni și săraci, hotărînd totodată și propunându-vă să faceți un început bun și deja din venitul anului trecut să votați și destinați o sumă în special pentru ajutorarea tinerilor pe cariera de agricultură, industrie și comerț, și să autorisați direcțiunea să distribuie acest ajutor din suma destinată pentru scopuri filantropice și culturale.

Ambele aceste fonduri merită toată atențiunea d-voastră pentru viitorul și prestigiul institutului în particular și față de funcționari, acești muncitori zilnici cari au partea lor însemnată la lucrările și progresele institutului.

Tot pentru aceste motive de asigurare a unui progres continuu, vă propunem și vă rugăm să creați din profitul anului trecut și de dotați și pe viitor un fond special de rezervă, din care la cas de lipsă să se acopere eventualele pierderi sau diferențe de curs.

Urmând astfel cu dotația propusă de noi fondul de rezervă la finea anului 1896 se va urca la cifra însemnată de peste 101,000 fl., fondul de pensuni la fl. 9900 ear' fondul special de rezervă va face fl. 2500.

După acestea vă împărtășim tristul cas despre trecerea din viață a lui Petru Grozda fost membru în comitetul de supraveghere, și relevând bunele și constanțele servicii ce le-a făcut institutului dela întemeierea sa, vă rugăm să treceți la protocol condoleanța noastră, și totodată în sensul ordinei de zi la local seu vacant să alegeți un membru în comitetul de supraveghere pe timp de un an.

În direcțiunea institutului în anul trecut rămânând neluate deosebite locuri vacante, în legătură cu raportul nostru din 1896 relativ la aceste locuri vacante și în interesul institutului vă propunem să reduceți numărul membrilor din direcțiunea dela 11 la 9, și totodată spre acest scop după raportul nostru, special să modificați statutele atât în această privință, cât și în alte dispoziții importante.

De asemenea espirând și mandatul consiliului de cenzori, vă propunem să alegeți de nou întreg acest consiliu în număr de 30 membri pe un period de 3 ani.

După toate aceste avem onoare a vă înfățișa în următoarele mișcarea tuturor operațiunilor noastre de frunte în 1896:

Tot asemenea progrese continuă a făcut institutul și pe celelalte terene de operațiuni, pe lângă toate calamitățile ce au ajuns și în anul trecut mai ales pe poporul agri-cultor și pe lângă toate rezervele, ce i-le-a impus direcțiunea cu deosebire în acordarea de creditele nouă hipotecare, constrinsă fiind la această rezervă prin forța împriguiărilor financiare.

În special pentru ilustrarea acestui progres cu privire la ramul de escompt, vă raportăm, că ținând pas cu cifra considerabilă din portofoliul nostru, numărul cambiliilor escomptate la noi dela 16.000 din 1894 și 20.000 din 1895, în 1896 s'a urcat la cifra de peste 26.000 ceea-ce dovedește evident continuitatea, ca să nu zicem chiar rapiditatea înmulțirii și extensiunii afacerilor dela institut și în particular dovedește și pe acest teren încrederea, de care ne împărtășim în cercuri cât mai extinse.

În proporțiune cu dezvoltarea afacerilor au crescut și venitele și profitul curat al institutului.

Cu toate acestea noi rămânând credincioși tradițiunilor din trecut și dorind să consolidăm temelia și puterea institutului prin fondul de rezervă și augmentarea sa pe lângă toate mijloacele, de cari dispunem, sa putem să vă propunem de astă dată urcarea dividendei — ci din contră vă rugăm să primiți propunerea noastră pentru o dotare excepțională atât a fondului de rezervă cât și a fondului de pensiune.

Circulațiunea în anul 1896.

I. Depuneri:

Starea cu 31 Decemvrie . fl. 1,073.169.23
Creșterea față de trecut 216.934 fl. 52 or.

II. Escompt:

Starea la 31 Decemvrie 1896 fl. 1,068.461.95
Creșterea 215.975 fl. 42 or.

III. Hipotecă:

Starea la 31 Decemvrie 1896 fl. 322.102.—
Creșterea 377 fl.

Văpsirea chimică e superfluă!

Ori-cine poate văpsi acasă, în 10 minute, cămeși și haine, în ori-ce culoare.

Invențiune epocală! 500% economisare!
Cea mai nouă invențiune engleză

pentru văpsirea de casă

MAYPOLE SOAP

Săpun văpsitor englezesc văpsește în ori-ce culoare și nuanță.

În decurs de 15 minute fie-cine poate cu nițică apă feartă și cu acest săpun văpsitor, se curățe și văpsească haine, bluze, perdele, batiste, mânși de mătășă și de ață, cămeși, ciorapi, cravate, stoffe de mătășă, panglici, dantele, atlas, catifea, pene de struț, pălării de paie etc. Nici pe mâni, nici pe vas nu rămâne nici o urmă de văpsală. Se poate spăla și nu perde din culoare. Toate hainele le înțește și modernizează. E scutit de materii veninoase și nu ruinează materialul. **Costă 40 cr. bucata, (de culoare neagră 50 cr.)**, cu care se poate văpsi o toaletă întreagă. Fiecare bucătă e provădată cu o instrucțiune de folosință.

!!! Patentat în întreaga lume!!!

THE MAYPOLE COMPANY Ltd., LONDON.

Agentură generală:

Budapesta, Bálvány-utoza nr. 5.

Depositar general la:

[778] 2-10

BRÜDER MÉRTEY, Budapesta, Váci-körút 20.

În Sibiu se capătă la: R. Krassovszky.

Un contabil de bancă

cu praxă corespunzătoare poate fi aplicat îndată. Salar 4—500 fl.

A se adresa la [968] 1-2

I. Neagoe

în Torontál-Petrovosszello.

Sămênță

de

sămênat primăvara!

Măzărice, ovės, luteră, cânepă, fasole, mazere, linte, orz.

Mai departe recomandă en gross

tot felul de făină

din Ardeal și Bănat.

În detalii afară de făină din Bănat se mai află

tot felul de păstăioase

cu prețuri ieftine.

Cu deosebită stimă:

V. Vidrighin,

[844] 2-3

Sibiu, Piața-mare nr. 20.

La „Tipografia“, soc. pe acțiuni în Sibiu se află de vânzare

CARTEA DURERII

DE EMIL BOUGAUD.

TRADUCERE DE

IACOB AFIN NICOLESCU.

Editor: Dr. E. DĂIANU.

Prețul 70 cr. (cu porto postal 73 cr.)

Această carte a fost recomandată de către Exc. Sa Metropolitul Victor Mihail de Apșa printr-un circular special.

O specialitate naturală neprețuibilă

este apa minerală alcalin-acidă bicarbonată

Isvorul „Matilda“ de Bodok

care după experiențele făcute s-au dovedit ca o apă medicinală prea eficientă și plăcută mai ales: la **conturbări de mistuire, maldadele stomacului, a rinichilor, a beșicii udului și ale organelor respiratoare etc.**

[292] 18-100

Borviz de primul rang

care prin limpezitatea sa rară și prin conținutul său mare în acid carbonic natural — de un gust și efect prea plăcut și binefacător — va îndeplini chiar și pretențiunile cele mai delicate, ca cum nici o altă apă minerală.

Depositar în Sibiu, Sighișoara și Alba-Iulia:

la domnul I. B. Misselbacher sen., Cluj: Segesváry és társai, Déva: Balog Gyula, Orăștie: Németh János; în Brașov deposit propriu strada Caldărarilor nr. 68, și se poate comanda și de-a dreptul dela administrațiunea subsemnată.

Cu toată stima

Administrațiunea isvorului „MATILDA“:

Josef György,

(comit. Háromszék). Bodok. (Transilvania).

Stofe veritabile de Brünn.

6 bucătă de 3-10 metri, destulă pentru un rind întreg pentru domni costă numai

fl. 3.10 din veritabilă lână bună
fl. 4.10 din veritabilă lână bună
fl. 4.80 din veritabilă lână bună
fl. 6.— din veritabilă lână mai bună
fl. 7.75 din veritabilă lână fină
fl. 9.— din veritabilă lână mai fină
fl. 10.50 din veritabilă lână foarte fină

lână curată de oaie.

O bucătă pentru un rind negru de salon 10 fl.

Stofe pentru paradisii, loden, peruvienne, doskings, stofe pentru ofițarii de stat ori de trenuri, cele mai fine kangarnuri și cheviots etc. se expediază pe lângă prețurile de fabrică dela reala și prea cunoscută de solida [766] 7-24

Magazină de fabrică **Kiesel-Amhof în Brünn.**

Mustre gratis și franco. — Spedare conform mustrelor.

Spre observare! P. T. publicul se face atent, că stofele se procură cu mult mai ieftin comandate direct, decât prin intervenirea comercianților. Firma Kiesel-Amhof în Brünn trimite toate stofele pe lângă prețurile adevărate de fabrică fără adaugerea rabatului pentru croitori, care păgubește foarte mult musterii privați.

Diplomă de onoare.

„Tipografia“, soc. pe acțiuni, Sibiu.

Diplomă de onoare.

Se recomandă a executa următoarele:

OPURI și BROȘURI

Placate

BILETE DE LOGODNĂ ȘI DE CUNUNIE

Carte și epistole

Circulare și preț-curenturi

Note

Mare deposit

de cuverte, cerneală, recușite de scris, ceară de pecetluit etc.

Comande din afară se efectuesc repede.

Bilete de vizită

după plac și cerere

Biblioteca populară a „Tribunei“

Diferite cărți științifice și literare
Elegant legate sau broșurate.

Dicționar

român-german și german-român.

Strada Poplăcii Nr. 15.

Librărie românească în Sibiu

Strada Poplăcii Nr. 15.